

ŠKOLA

BEZ

MUKE

Strategije i vještine
učenja za uspjeh u školi

Dr. sc. Jeanne Shay Schumm

Ostvarenje

Priznanja

"Škola bez muke" je knjiga namijenjena starijim osnovnoškolcima i srednjoškolcima i u njezinom je nastanku sudjelovalo nekoliko učenika tvoje dobi. Svaki od članova Savjetodavnog odbora pridonio je vrlo dobrim prijedlozima! Želim zahvaliti svakome od njih pojedinačno za uloženo vrijeme i vrijedne primjedbe: Johnu Klingeu iz škole Miami Shores, Florida; Kate Post, Miami, Florida; Jeffu Shayu, Pembroke Pines, Florida; Kyleu Shayu, Pembroke Pines, Florida i Charlieju Watkinsu, Miami, Florida. Dodatno zahvaljujem Alyssi Clevenger za stručnu pomoć u pripremanju ovog rukopisa.

Neki podatci u "Slušaj i vodi bilješke" na str. 23-33 prvi put su se pojavili u "An 8-Step Instructional Plan for Teaching Note-Taking skills to Middle School Students", Jeanne Shay Schumm i K. Lopate (Florida Reading Quarterly, 1989).

Cornellski sustav za vođenje bilježaka na str. 26-28 prvi je put opisan u "How to Study in College" Waltera Puka, sada u sedmom izdanju (Boston: Houghton Mifflin, 2000.). FLIP (P-J-Z-P) strategija na str. 45-47 preuzeta je iz "FLIP: A Framework for Content Area Reading", Jeanne Shay Schumm i C.T. Mangrum, (Journal of Reading 35, 1991: 120-124).

Primjer semantičke mape 'Sve o kitovima' na str. 54 je iz *The Semantic Mapper*, Glorie Kuchinkas i Marguerite C.Randencich (Gainesville, FL:The Teacher Support Software, 1986). Ponovno je objavljen s dopuštenjem Teacher Support Softwarea.

Markova početna verzija sastavka, preuređivanje, ispravke i konačna verzija na str. 67, 68, 69 i 70 korišteni su s dopuštenjem Renee Flash.

Strategija 5-OK na str. 68-70 prilagođena je s dopuštenjem iz "A-OK: A Reading for Revision Strategy", Jeanne Shay Schumm (Reading: Exploration and Discovery, Vol. 10, No. 1, Jesen 1987).

PORPE (POZIP) strategija na str. 92 prvi put je opisana u "PORPE: A Writing Strategy for Studying and Learning in the Content Areas", M.L. Simpson (Journal of Reading 29, 1974: 407-414).

STAR (5-P) strategija na str. 93 prvi put je opisana u "S.T.A.R., A Strategy for Taking Timed Tests", Marguerite C.Randencich (Forum for Reading 17, Jesen/Zima 1985: 29-34).

Demoni pravopisa i Demonii pravopisa II na str. 128 i 129 prilagođeni su iz *The Reading Teacher's Book of Lists* Edwarda B. Frya, Jacqueline E. Kress i Done Lee Fountoukidis (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2000).

Sadržaj

Uvod	1
Organiziraj se	3
Organiziraj svoj život	3
Kako postaviti kućni centar za učenje	4
Što ako kod kuće nemaš računalo?	7
Kako organizirati prostor za učenje	8
Kako organizirati vrijeme	9
Naputci za organiziranje vremena	11
Kako stići napraviti sve dnevne zadatke	12
Koja je korist od domaće zadaće?	13
13 užasnih isprika za nepredavanje domaće zadaće na vrijeme	14
Kako rješavati probleme s domaćom zadaćom	15
Što učiniti ako zaostaješ	16
Znaj kada trebaš zatražiti pomoć	17
Pomoć oko domaće zadaće na Internetu	18
Kako stići napraviti sve dugoročne projekte	19
Planiraj uspjeh	21
Sustav provjere: 6 koraka do uspjeha	21
Slušaj i vodi bilješke	23
Provjera navika slušanja	23
Činjenice o slušanju	24
5 razloga za vođenje bilježaka	24
Savjeti za vođenje bilježaka	25
3 načina vođenja bilježaka	26
Kako uskladiti svoje bilješke s profesorovim stilom	30
Provjera kvalitete bilježaka	31
Poteškoće u vođenju bilježaka	32
Kako najbolje iskoristiti promatranje	33
Progovori	35
Reci nešto!	35
Kako naučiti nove riječi	36
Savjeti za rasprave na satu	37

Kako raditi izlaganja na satu	38
Kako voditi intervju	40
Kontaktiraj stručnjake e-mailom	41
Postani bolji čitatelj	43
Zašto moraš čitati	43
Kako izabrati što čitati	44
Kako preuzeti nadzor nad svojim čitanjem	45
Sažetak o preuzimanju nadzora nad čitanjem	48
Kako brže čitati	49
Kako čitati beletristiku	52
Kako čitati informativni tekst	53
Načini zapisivanja naučenog iz informativnog teksta	54
Kako čitati klasike	56
Kako slijediti pismene upute	57
Kako čitati kritički	58
Prepoznaješ li propagandu kad je vidiš?	59
Deset načina izoštravanja vještina čitanja	59
Piši pravilno	61
Pisati korak po korak	61
Kako početi	62
Što ako mrziš pisati?	63
Zagrijavanje za pisanje	63
Kako planirati svoje pisanje	64
Kako napisati početnu verziju	67
Kako pregledati i urediti napisano	68
Savjeti o pravopisnim znakovima	71
Ako nisi siguran u svoj pravopis	71
Kako pisati odlomke	72
Piščeva blokada	72
Uništavači piščeve blokade.....	73
Kako pisati priče	73
Kako pisati eseje	74
Kako pisati pjesme	74
Kako pisati izvještaj o knjizi	77
Trebaš li pisati na računalu?	77
Kako napisati istraživački referat	78
Tvoja bibliografija	79
Kako poboljšati vještine pravopisa	80
Primjer rasporeda za poboljšanje pravopisa	81

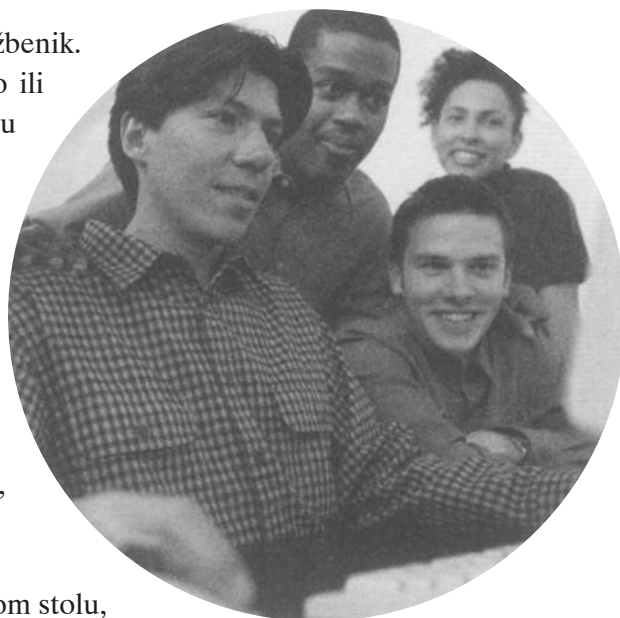
Uči pametnije	83
Kako učiti	83
7 načina poboljšanja koncentracije	84
Stvaranje plana za učenje	84
Kako osnovati skupinu za učenje	85
Provjeri svoje navike učenja	86
Kako upamtiti naučeno	87
Pretvori učenje u igru	88
Kako predvidjeti pitanja na testu	89
Kako se psihički pripremiti za test	90
Kada štrebati za test	90
Pet načina savladavanja treme na testu	91
Kako pisati esej testove	92
5-P strategija za uspjeh na testu	93
Naputci za testove objektivnog znanja	94
Što ako nisi siguran u svoj odgovor	95
Što učiniti kada ti je test vraćen	95
Kako preživjeti standardizirane testove	96
Alati za uspjeh u školi	99
Tablica za organiziranje vremena	100
Popis zadaća	101
Lista dnevnog plana rada	102
Plan za projekt	103
Moji ciljevi za školsku godinu	105
Moji obnovljeni ciljevi za školsku godinu	106
P-J-Z-P tablica	107
Vodič za čitanje priča	110
50 fantastičnih ideja za rad na knjizi	112
Vodič za čitanje informativnog teksta	114
Ideje za pisanje od A do Ž	116
Lista provjere 5- OK	117
Karta priče	118
Izveštaj za knjigu: beletristika	120
Izveštaj za knjigu: nebeletristika	122
Izveštaj za knjigu: biografija	124
Plan za istraživački referat	126
Demoni pravopisa	128
Provjera navika učenja	130
Kazalo	131
O autorici	136

Uvod

Ako si zaposlen(a) prilagođavanjem u višim razredima osnovne škole/nižim razredima srednje škole - navikavaš se na promjenu predmeta, pokušavaš izaći na kraj sa stilovima i pravilima profesora, slijediti raspored koji te može zbuniti - *Škola bez muke* je za tebe. Čak i ako nisi u srednjoj školi, pomoći će ti da prođeš bilo koji razred u kojem se nalaziš.

Ovo nije obična školska knjiga ili udžbenik.

Ovo je vodič u gotovo sve što bi trebao ili trebala znati kako bi uspio ili uspjela u školi. Želiš li brže čitati? Pogledaj stranice 49-51. Želiš li bolje voditi bilješke na satu? Pogledaj stranice 24-32. Mrziš li pisati? Okreni stranicu 63. Gubiš li konce nad dužim projektima? Nađi pomoć na str. 19-20. Je li ti teško razgovarati s profesorima? Pogledaj prijedloge na str. 16. Pregledaj sadržaj i kazalo, oni će ti dati potrebne napatke, tehnike i strategije.

Drži ovaj vodič pri ruci svaki dan - na svom stolu, s udžbenicima, svugdje gdje ga možeš dosegnuti.

Spremi ga u torbu sa svojim dnevnim domaćim zadaćama. Bilježi u njega, istakni sve važno, obilježi važne stranice spajalicama u boji ili samoljepljivim papirićima (osim ako si posudio ili posudila ovu knjigu u knjižnici - nikad nemoj pisati u knjigu iz knjižnice!). Iskoristi je kad god ti zatreba - za ponavljanje važnog postupka ili savladavanje problema. Koristi je redovito i vidjet ćeš kako će ti nastava postati lakša, uspješnija - možda čak i zabavnija.

Organiziraj

Se

ORGANIZIRAJ SVOJ ŽIVOT

U nižim je razredima osnovne škole organiziranje vlastitog života bilo lako. Zašto? Zato što nisi to trebao ili trebala raditi! Vjerojatno su roditelji organizirali tvoje vrijeme kod kuće. Učiteljica je organizirala tvoje vrijeme u školi. Sada o tebi ovisi da se držiš svojih zadaća i aktivnosti.

Organizacija vlastitog života može poboljšati tvoj uspjeh u školi, pomoći da izbjegneš gužvu u zadnji trenutak i pomoći da uvjeriš profesore i roditelje u svoju zrelost i samostalnost. Dobit ćeš zauzvrat više privilegija i slobode.

Kako

postaviti kućni centar za učenje

Neki ljudi mogu učiti okruženi bukom s TV-a i radija, zvonjavom telefona, braćom i sestrama koji se svađaju, lajanjem pasa i roditeljima koji se motaju uokolo. Možda si i ti jedan ili jedna od njih, ali vjerojatnije je da nisi. Koristi sljedeće smjernice koje će ti pomoći u boljem učenju.

Mjesto. Pokušaj pronaći mirno mjesto gdje te nitko neće ometati (bez telefona i video igrice). Izaberi mjesto gdje ne radiš druge stvari. Na primjer, ako učiš na krevetu, početi ćeš misliti o spavanju i uskoro...ZZZZZ.

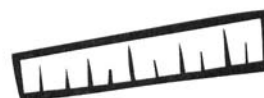
Osvjetljenje. Neki učenici vole jako, dok drugi biraju slabije svjetlo. Prirodno svjetlo je za tebe najbolje, ali koje god svjetlo koristiš, neka bude dovoljno jako za čitanje i rad bez naprezanja očiju. Svjetiljka bi trebala širiti svjetlost preko tvog ramena. Ne bi smjela biti usmjerena ravno na stranicu.

Sjedenje. U redu je zavaliti se u vreću za sjedenje dok čitaš priču. Ali kad se stvarno trebaš koncentrirati, pokušaj s obično stolicom s ravnim naslonom, za pisaćim stolom.

Buka. Pokušaj izabrati mjesto daleko od središta aktivnosti. Postavi osobni natpis NE OMETAJ kako bi ostalima dao ili dala do znanja da radiš.

Pribor. Mnogi učenici gube dragocjeno vrijeme tražeći školski pribor. Možeš povećati svoju učinkovitost. Drži ove stvari pri ruci na stolu, u kutiji za cipele ili u plastičnoj vrećici.

✓ olovke	✓ bušilica	✓ spjalice
✓ kemijske olovke	✓ šiljilo za olovke	✓ papirići
✓ gumice	✓ ljepilo	✓ kalkulator
✓ markeri	✓ klamerica	✓ (još nešto?)
✓ papir za pisanje	✓ ravnalo	
✓ ljepljiva traka	✓ drvene bojice	

Opskrbljivanje kućnog centra za učenje može postati skupo. Ako postoji nešto što ti treba a nemaš, popričaj o tome s profesorima. Možda oni imaju dodatne zalihe pri ruci.

Johnov naputak za stvaranje kućnog centra za učenje

Mama i tata misle da je za mene važno da naučim kako rasporediti sredstva. Ove sam godine dobio novce za svoju rođendansku proslavu. Morao sam je isplanirati u okviru svote koju su mi dali roditelji. Ako sam htio potrošiti više, morao sam to učiniti vlastitim novcem. Preporučujem ovu ideju za stvaranje kućnog centra za učenje i kupovinu školskih potrepština na početku svakog polugodišta. Saznaj što profesori zahtijevaju, procijeni koliko će to koštati i odredi sredstva zajedno sa svojom obitelji.

Računalo. Sve više i više kućnih centara za učenje uključuju računalo, printer i ponekad skener. Ipak, računalo se inače ne nalazi u učenikovu vlastitom centru za učenje, nego u prostoru koji dijeli s ostalim članovima obitelji. Ako je to slučaj u tvojoj kući, morat ćeš planirati unaprijed, kako se ne bi dogodilo da želiš koristiti računalo u isto vrijeme kada i netko drugi u obitelji.

Spremište za dugoročne projekte. Za neke školske projekte nekada su potrebni tjedni ili mjeseci kako bi ih se završilo. Istraživački referati i projekti za znanstveni sajam često traju dulje vrijeme i za njih ne treba samo dovoljno vremena nego i prostora. Kod planiranja dugotrajnih projekata razmisli o tome kako organizirati materijale potrebne za projekt. Možda ćeš trebati mjesto za arhiviranje. Možda ćeš trebati plastične košare za knjige, opremu za pokuse ili potrepštine za likovnu umjetnost. Držanje cjelokupne opreme i materijala za projekte na jednom mjestu održat će tebe - i projekt - organiziranima. Razne stvarčice neće biti razbacane po cijeloj sobi - ili po cijeloj kući. Posjet trgovini kućnim potrepštinama ili specijaliziranoj trgovini uredskim priborom može ti dati neke ideje.

Nastavlja se na sljedećoj stranici >>

Literatura. Izgradi malu osobnu knjižnicu, makar s rječnikom i leksikonom. Također je korisno posjedovati: stolnu enciklopediju u jednom svesku, komplet enciklopedija (ako ga tvoja obitelj posjeduje) ili enciklopediju na CD-ROM-u. Dodaj vodič kroz lektiru, atlas i drugu literaturu koja će ti biti potrebna. Ako učiš strani jezik, vjerojatno ćeš željeti odgovarajući rječnik, primjerice, englesko-hrvatski rječnik.

Ploča za podsjetnike. Koristi ploču za podsjetnike za postavljanje kalendara, važne obavijesti i upute za posebne projekte. Ostavi prostora za razglednice, slike i crtane likove. Tvoj centar za učenje ne mora biti dosadan!

Michellein naputak za učenike u pokretu

Michelle je plivačica koja vježba 20 sati tjedno i redovito ide na treninge plivanja. Kako bi izvršila sve školske obaveze, "pribor za učenje" drži u obiteljskom automobilu. Ovaj komplet sadrži mnogo predmeta s popisa pribora (vidi str. 4) - i još podložak. To joj omogućava učenje u automobilu dok putuje na trening ili natrag te dok čeka svoj red.

Što ako kod kuće nemaš računalo?

Posjedovanje kućnog računala

vrlo je prikladno. Ipak, mnoge obitelji kod kuće nemaju računalo. Druge obitelji možda imaju mnogo članova koji koriste samo jedno računalo. I naravno, s vremena na vrijeme računalo se kviri i ne može ga se koristiti. Evo nekoliko prijedloga što učiniti kada je otežan pristup računalu:

- > Pitaj profesora možeš li koristiti školsko računalo prije ili poslije nastave.
- > Ispitaj mogućnost pristupa računalu prije i poslije nastave u školskom informatičkom odjelu ili računalnom centru.
- > Provjeri javne ustanove poput društvenog doma, lokalne mjesne zajednice ili gradske knjižnice. Možda nude učenicima pristup računalima i kratke tečajeve koji će ti pomoći da naučiš raditi na računalu.
- > Popričaj sa školskim pedagogom. Možda su mu poznati neki programi dostupni preko škole (kao što je školsko-poslovno partnerstvo) koji sponzoriraju kupovinu kućnog računala za učenike.
- > Zamoli roditelje da razgovaraju sa susjedom ili bliskim obiteljskim prijateljem o "zamjenskoj usluzi" za korištenje računala. Na primjer, možeš kositi travu ili pružiti usluge čuvanja djece u zamjenu za vrijeme provedeno za susjedovim računalom.
- > Počni sa štednjom. Računala postaju sve jeftinija i jeftinija. Možda će tvoji roditelji smisliti plan podjele troškova - oni plate jedan dio, ti platiš drugi dio.
- > Iznad svega, nemoj koristiti činjenicu da nemaš pristup računalu kao ispriku za neobavljanje posla. Popričaj s profesorom o svojoj situaciji i pobrini se da dovršiš svoj posao sa ili bez računala nadohvat ruke!

Kako

organizirati prostor za učenje

Ne kompliciraj

Što više stvari moraš zapamtiti, to je vjerojatnije da ćeš nešto zaboraviti. Prije nego što dodaš još jednu bilježnicu, torbu za knjige ili školsku torbu, zapitaj se: "Zar ja to stvarno trebam?"

Spriječi zagađenje svog okoliša za učenje. Školske torbe, torbe za knjige, bilježnice i ormarići mogu postati smetlišta i odlagališta toksičnog otpada.

Školske torbe, torbe za knjige i bilježnice

- Ako cijeli dan ubacuješ stvari u svoju školsku torbu, započni učenje nakon nastave s petominutnim pospremanjem.
- Svaku večer prije nego što otiđeš u krevet, pobrini se da ti je sve potrebno za sljedeći dan spremljeno u torbu spremnu za pokret. Ostavljaj je na pogodnom i stalnom mjestu da je ujutro uzmeš. Također, otprilike pet minuta posveti čišćenju svog centra za učenje.

Ormarići

- Baci sve stare papire, sendviče i tenisice neugodna mirisa. Nalijepi kopiju svog dnevnog plana (vidi str. 10) s unutrašnje strane vrata.

Kako

organizirati vrijeme

Planeri, rokavnici i zadaćnice

Planer ili rokavnik za zadaće je nužnost. Nosi ga sa sobom na sve svoje predmete, instrukcije i sastanke.

Koristi planer ili rokavnik za zapisivanje datuma za domaću zadaću, preglede (liječnik, zubar i dr.), treninge, školski raspored, rođendane, posebne događaje i praznike. Otprilike jednom mjesečno uskladi svoj planer s obiteljskim rasporedom kako biste zajedno mogli obilježiti sve buduće događaje i izbjeći sukobe.

- ✓ Ne moraš kupiti skupi rokavnik. Poduzeća često daruju besplatne džepne rokavnike u reklamne svrhe.
- ✓ Neke osnovne škole tiskaju rokavnike za sve učenike. Takvi rokavnici uključuju sve važnije školske događaje i praznike.
- ✓ Mnogi učenici osnovnih škola rado upotrebljavaju rokavnike za učitelje koji se mogu nabaviti u trgovinama s uredskim priborom. Neki od takvih rokavnika imaju 3 probušene rupe pa se mogu ulagati u male registratore.
- ✓ Možeš također naći posebne učeničke rokavnike s popisom "za napraviti" i listovima za bilježenje domaćih zadaća.
- ✓ Kalendari i formatirani popisi "za napraviti" mogu se također pronaći na Internetu (pogledaj na primjer, calendar.yahoo.com).

Nastavlja se na sljedećoj stranici >>